

(Ministru kabineta
2012.gada 19.jūnija
rīkojums Nr.269)

**Mātes un bērna veselības uzlabošanas plāna 2012.–2014.gadam
kopsavilkums**

Risināmā jautājuma būtība

Pasaules un Eiropas mērogā mātes un bērna veselība izvirzīta kā viens no prioritārajiem sabiedrības veselības un labklājības rādītājiem. Valsts labklājību, sabiedrības attīstību un veselību kopumā raksturo dzimstības rādītāji. Izvērtējot šos rādītājus, var secināt, ka Latvijā kopš 2009.gada dzimstība ar katru gadu samazinās. Ņemot vērā dzimstības negatīvās tendences, dabiskais pieaugums Latvijā aizvien saglabājas negatīvs, arī zīdaiņu mirstības rādītāji ir augstāki nekā vidēji Eiropas Savienībā. Zīdaiņu mirstība ir viens no rādītājiem, kas raksturo mātes un bērna vispārējo veselības stāvokli un veselības aprūpi pirms un pēc dzemdībām. Salīdzinot ar Eiropas Savienības valstu vidējo rādītāju, mātes mirstība Latvijā ir salīdzinoši augsta.

Bērna veselība un attīstība līdz piedzimšanai un pirmajā dzīves gadā galvenokārt ir atkarīga no mātes un tēva veselības, dzīvesveida, paradumiem, vecāku zināšanām par bērna veselību un rūpēm par bērnu. Nozīmīga loma ir topošo vecāku izglītošanai un apmācībai seksuālās un reproduktīvās veselības jomā, kas ir viens no galvenajiem priekšnoteikumiem dzimstības paaugstināšanai un veselīgas jaunās paaudzes radīšanai.

Viena no būtiskākajām problēmām seksuāli reproduktīvās veselības jomā ir neauglība. Latvijā vēl nav izveidota statistikas datubāze neauglības problēmu risināšanai, bet attīstīto valstu pieredze rāda, ka neauglīgi ir vidēji 6–10 % pāru.

Latvijā nav izveidota pietiekama starpnozaru sadarbība reproduktīvās veselības jomā, jauniešus un pusaudžus nepietiekami informē par seksuālās un reproduktīvās veselības jautājumiem. Sabiedrības izpratne par vardarbību ģimenē (tai skaitā emocionālo vardarbību) nav pilnīga, tāpēc ir svarīgi veicināt vardarbības atpazīšanu ģimenē, iesaistot sabiedrības veselības ekspertus, kā arī citu jomu ekspertus.

Veselības ministrija ir izstrādājusi Mātes un bērna veselības uzlabošanas plānu 2012.–2014.gadam (turpmāk – plāns). Tas sagatavots atbilstoši Sabiedrības veselības pamatnostādņu 2011.–2017.gadam apakšmērķim – uzlabot mātes un bērna veselību, kā arī samazināt zīdaiņu mirstību un atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas Tūkstošgades attīstības mērķiem mazināt bērnu mirstību un uzlabot mātes veselību. Plāns ir īstermiņa politikas plānošanas dokuments.

Plāna mērķis ir nodrošināt saskaņotu un koordinētu pasākumu veikšanu, lai uzlabotu mātes un bērna veselību (tajā skaitā samazinātu perinatālo mirstību un mātes mirstību).

Piedāvātais risinājums

Piedāvātais risinājums plāna īstenošanai ietverts trīs galvenajos rīcības virzienos:

1. Pasākumi mātes un bērna veselības aprūpes uzlabošanai.

2. Neauglības ārstēšanas (tajā skaitā medicīniskās apaugļošanas) iekļaušana valsts apmaksātajos pakalpojumos.

3. Citu sektoru iesaiste (starpnozaru sadarbība) jautājuma kompleksai un valstiskai risināšanai.

Nepieciešamais finansējums plāna īstenošanai un paredzētais finansēšanas avots

Īstenojot pasākumus mātes un bērna veselības un veselības aprūpes uzlabošanai (tie ietver papildu informatīvos, atbalsta, diagnostiskos un ārstnieciskos pasākumus, tajā skaitā medicīniskās apaugļošanas iekļaušanu valsts apmaksātajos pakalpojumos), Veselības ministrijai nepieciešams papildu finansējums 7 431 339 latu apmērā (tajā skaitā 2012.gadā – 1 112 855 latu apmērā, 2013.gadā – 2 871 492 latu apmērā, 2014.gadā – 3 446 992 latu apmērā).

Jautājums par papildu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu Veselības ministrijai plāna 1.1.1., 1.2.1., 1.2.4., 1.6.1., 1.9.1., 1.9.2., 2.2.2. un 2.2.4.uzdevuma īstenošanai 2012.gadā 1 112 855 latu apmērā tiks izskatīts Ministru kabinetā, sagatavojot likumprojektu par grozījumiem likumā "Par valsts budžetu 2012.gadam".

Jautājums par papildu valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu Veselības ministrijai plāna 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.2.1., 1.2.4., 1.6.1., 1.9.1., 1.9.2., 2.1.1., 2.2.2., 2.2.3. un 2.2.4.uzdevuma īstenošanai 2013.gadā 2 871 492 latu apmērā un plāna 1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.4., 1.2.1., 1.2.4., 1.6.1., 1.9.1., 1.9.2., 2.1.1., 2.2.2., 2.2.3. un 2.2.4.uzdevuma īstenošanai 2014.gadā 3 446 992 latu apmērā tiks izskatīts Ministru kabinetā, sagatavojot likumprojektu par valsts budžetu kārtējam gadam.

Veselības ministrija plāna 2.2.3.uzdevumu 2012.gadā, plāna 1.2.2., 1.2.5., 1.3.2., 1.4.1., 1.4.2., 1.5.1., 1.5.2., 1.7.1., 1.7.2., 1.7.3., 1.8.1., 1.8.2., 1.8.3., 2.1.2., 2.2.1., 2.2.4.1., 2.2.4.2., 2.2.4.3., 2.2.4.4., 2.2.5., 3.1.2., 3.1.3. un 3.1.4.uzdevumu 2012.gadā un turpmākajos gados, Izglītības un zinātnes ministrija plāna 3.1.1.uzdevumu 2012.gadā un turpmākajos gados nodrošinās no esošajiem valsts budžeta līdzekļiem.

Atsevišķi pasākumi tiks īstenoti Eiropas Sociālā fonda 1.3.2.3.aktivitātes "Veselības aprūpes un veicināšanas procesā iesaistīto institūciju personāla kompetences, prasmju un iemaņu līmeņa paaugstināšana" finansējuma ietvaros.

Veselības ministra vietā –
zemkopības ministre

L.Straujuma